

การอุดมศึกษา ศึกษากับ กิจการนัก ศึกษา

นิดา วุฒิวิชัย

การอุดมศึกษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดระดับการศึกษาในระดับที่ ๓ (Tertiary Education) คือการจัดการศึกษาต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Secondary Education) ได้แก่ สถาบันการศึกษาที่รับนักศึกษาที่จบมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เข้าศึกษาต่อในสถาบันของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเหล่าทัพ วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัย จัดว่าเป็นการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Higher Education) ทั้งสิ้น และเมื่อพูดถึงการอุดมศึกษาก็ย่อมจะหมายถึงระบบทั้ง ๓ คือ การบริหารสถาบันการเรียนการสอน และกิจการนักศึกษา

สำหรับกิจการนักศึกษานั้น ในต่างประเทศเดิมใช้คำว่า Student Personnel Work แต่ในปัจจุบันได้ใช้คำว่า Student Affairs. ซึ่งความหมายของกิจการนักศึกษาคือความเฉพาะกิจการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษานอกห้องเรียน ห้องสมุด และห้องทดลอง ซึ่งมีหลายประเภทด้วยกัน เช่น กิจกรรมต่าง ๆ หอพัก ทุนการศึกษา บริการให้การ

ปรึกษาแนะแนว การฝึกทักษะต่าง ๆ เพื่อความพร้อมในการเรียน อนามัย อาหาร ฯลฯ

อครีนนี่ บาร์นา (Adrienne Bar-na) เจมส์ อาร์. ฮอว์ส (James R. Haws) และ ลี เนฟเฟแคมป์ (Lee Knefekamp) ได้กล่าวถึงการอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกาในอดีตว่ามีเพื่อสนองความต้องการของสังคมและขณะเดียวกันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย โดยสามารถแบ่งประวัติศาสตร์ของการอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกาได้เป็น ๓ ระยะ ซึ่งแต่ในระยะนี้มีปรัชญาการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป การเปลี่ยนแปลงปรัชญาการศึกษาในแต่ละครั้งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและผู้ที่เข้ามาศึกษาด้วย

ระยะแรก เป็นระยะเจ้าขุนมูลนาย (Aristocratic Period) วิทยาลัยในยุคนี้ มีขึ้นเพื่อสนองต่อชนกลุ่มน้อยในด้านกฎหมาย แพทย์และศาสนา การศึกษามีขึ้นเพื่อเตรียมตัวชนชั้นสูง ลูกเจ้าขุนมูลนาย เป็นหัวหน้าของสังคม นักศึกษามาจากครอบครัวที่ร่ำรวยของสังคมชั้นสูง โดยไม่จำเป็นต้อง

มีความสามารถทางวิชาการมากนัก สำหรับคนจน ชนกลุ่มน้อยของสังคมจะไม่มีโอกาสในการศึกษาเลย ส่วนมากแล้วการศึกษาจะเน้นการเป็นปราชญ์ การมีความรู้ที่กว้างไกลเป็นหลัก เช่น มหาวิทยาลัยโบโลญญา และมหาวิทยาลัยปารีส เป็นต้น

ระยะที่สอง เริ่มจากระยะครอบครองที่ดิน (Land Grant Period) และสิ้นสุดใน ค.ศ. ๑๘๕๐ การศึกษาในระยะนี้คำนึงถึงโอกาสทางการศึกษาโดยดูความสามารถ และการมีสิทธิทางการศึกษา นักศึกษาส่วนมากมาจากชนชั้นกลาง และชนชั้นกรรมาชีพที่มีผลการเรียนดีมากในระดับมัธยมศึกษา มีทั้งสตรี ทหารผ่านศึก และชนกลุ่มน้อย การอุดมศึกษาสนองตอบต่อปรัชญาการศึกษาที่ว่า สังคมต้องการสร้างและใช้ทรัพยากรบุคคลโดยอาศัยฐานจากความเป็นปราชญ์เป็นเครื่องค้ำจุนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ระยะที่สาม เป็นการศึกษาเพื่อมวลชน (Period of Egalitarianism) ในระยะค.ศ. ๑๘๖๐-๑๘๗๐

รุสมิแล ๒๗

จากความกดดันของชนกลุ่มน้อย ผู้หญิง การศึกษาต่อเนื่อง คนพิการและผู้ที่มีความสามารถในด้านการศึกษาต่ำ เป็นผลให้มีการศึกษาผู้ใหญ่เกิดขึ้น (Adult Learner) บุคคลดังกล่าวแล้วเห็นว่าการเรียนจะนำไปสู่งานที่ดีกว่า และเป็นภาระระดับตนเอง ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนรัฐบาลต้องขยายทั้งขนาดและจำนวน มีการเรียนซ่อมเสริม การกวดวิชา และตารางเรียนยืดหยุ่นมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงทั้งโปรแกรมการศึกษาและหลักสูตร ทั้งระดับปริญญาตรีและระดับต่ำกว่า วัตถุประสงค์ทางการศึกษาเน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมมากขึ้นรวมทั้งการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังนั้น นักศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องการใช้บริการด้านแนะแนวและบริการต่าง ๆ การฝึกทักษะ การอ่านเร็ว การฟัง การจับใจความ การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ปัญหาส่วนตัว การทำงานท่ามกลางการเรียน ฯลฯ นักศึกษาต้องเผชิญความลำบากในการหาคำตอบจากสิ่งเหล่านี้ จึงทำให้บทบาทของกิจการนักศึกษาเด่นขึ้นเป็นลำดับ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเน้นการตอบสนองความต้องการนักศึกษาแต่ละคนมากขึ้น การออกแบบโปรแกรมต่าง ๆ เพื่อสนองต่อความสนใจและเป็นที่เชื่อกันว่า กิจการนักศึกษาจะสามารถทำได้ มีบทบาทหลายอย่าง ที่สร้างนักศึกษาให้มีความพร้อมในการเรียนและการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เช่น ช่วยให้นักศึกษามีความเจริญก้าวหน้าทางบุคลิกภาพจากประสบการณ์ การลองผิดลองถูกในชีวิตมหาวิทยาลัย การติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น การมีค่านิยมที่ถูกต้อง มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ทั้งทางด้านอาชีพและส่วนตัว ทั้งช่วยให้

เข้าใจงานอาชีพและเข้าใจชีวิตมากขึ้น เมื่อนำเอาปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาพิจารณาทบทวน ก็จะเห็นได้ว่า เดิมที่รัฐต้องการให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งผลิตนักวิชาชีพชั้นสูงเพื่อรับราชการ ดังจะเห็นได้จากวัตถุประสงค์ของการสถาปนามหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มุ่งผลิตบัณฑิตไปรับราชการ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่มีความต้องการเร่งด่วนเพื่อการพัฒนาประเทศในยุคนั้น ๆ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็น การปกครองระบอบประชาธิปไตย ก่อให้เกิดความจำเป็นต้องมีการพัฒนาประชาชนให้เข้าใจระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง พัฒนาการทางการเมือง และการปกครองระบบประชาธิปไตยจึงได้กลายเป็นแรงกระตุ้นสำคัญประการที่สามที่มีผลโดยตรงต่อการจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ในปีพ.ศ. ๒๔๘๗ และมีมหาวิทยาลัยอีก

หลายแห่งได้เกิดขึ้นในระยะนี้ (พ.ศ. ๒๔๘๗-๒๔๘๖)

ต่อมาในช่วงของรัฐบาลปฏิวัติ พ.ศ. ๒๕๐๑ มีนโยบายในการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและนโยบายประการหนึ่งคือการกระจายการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และในระยะหลังวันวิปโยค ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ นิสิตนักศึกษาได้มีการเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคทางการศึกษา จึงได้มีสถาบันระดับอุดมศึกษาเกิดขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร ฯลฯ

ปัจจุบันแม้การศึกษาขั้นมหาวิทยาลัยจะขยายตัวกว้างขวางขึ้นแต่การผลิตนักวิชาการชั้นสูงสาขาต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศก็ยังคงเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ กล่าวคือมหาวิทยาลัยยังคงเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคน (Manpower) และออกจะละเลยการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นคน และ

ด้วยเหตุที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้สังเกตเห็นการพัฒนากำลังคนควบคู่กับการพัฒนาความเป็นคน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ จึงได้มีกฎของทบวงมหาวิทยาลัย กำหนดให้การศึกษาทุกหลักสูตรในระดับปริญญาตรี ต้องเรียนหลักสูตรที่ให้สาระสำคัญทางด้านนี้ คือ หลักสูตรการศึกษาทั่วไปหรือหลักสูตรพื้นฐานการศึกษา (General Education) โดยกำหนดว่านักศึกษาทุกคนจะต้องศึกษาไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาในส่วนที่เป็นวิชาพื้นฐานการศึกษา (General Education) ในสถาบันระดับอุดมศึกษาไทยยังไม่เป็นการเพียงพอและมีมาตรฐานดีพอต่อการสร้างบัณฑิต ด้วยเหตุนี้แต่ละสถาบันจึงได้เน้นกิจการนักศึกษาด้วยเพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์นั้นนอกห้องเรียน

จึงพอสรุปได้ว่า กิจการนักศึกษานี้จะช่วยเหลือการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยใน ๒ ประการคือ

๑. สร้างความพร้อมเพื่อการศึกษา ช่วยขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเป็นอุปสรรคต่อการเรียนให้หมดไป เช่น การจัดที่พักอาศัย จัดทุนการศึกษา อาหาร สุขภาพ พลาสมา และบริการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น ไปรษณีย์ โทรเลข อนามัย ติ รด โดยสาร ฯลฯ

๒. เพื่อช่วยนักศึกษาในการพัฒนาความเป็นคนโดยสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน (The whole person) เช่น ในด้านความเป็นผู้นำ รู้จักแพ้ รู้จักชนะ รู้จักการปรับตัว อารมณ์ เพื่อการต่อสู้ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งการส่งเสริมพลาสมา เพื่อให้ นักศึกษาได้สำเร็จการศึกษา ถึงพร้อมทั้งพุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา

และพลศึกษา อันเป็นเป้าหมายของการศึกษาไทย ■

บรรณานุกรม

- วิจิตร ศรีสอ้าน. หลักการอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๑๘.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. "งานสำคัญของโปรแกรมบุคลากรนิสิตนักศึกษา". เอกสารประกอบวิชา ๔๒๑-๖๕๕ ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. "กิจการนิสิตนักศึกษา" การบรรยายในชั้นเรียนวิชาสัมมนาการอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๒๓.
- Barna, Adrienne; Haws, James R.; and Knefehamp, Lee. "New Students : Challenge to Students Affairs". *New Direction for Student Affairs*. No. 4 San Francisco : Jossey-Bass, 1978.
- Lowell, A. Lawrence. *At War with Academic Traditions in America*. Cambridge : Harvard University Press, 1934.
- Shoben, Edward Joseph, Jr. "A Rationale for Modern Student Personnel Work". *Personnel-o-Gram*. 12 ZNo.3 1958X : 10.
- Williamson, E.G. *Student Personnel Services in Colleges and Universities*. New York : McGraw-Hill, 1961.